

2. Oanisha maelezo ya matendo yanayokamilisha ibada ya Hijja yaliyopo katika orodha A na matendo husika ya ibada hiyo yaliyopo katika orodha B, kisha andika herufi ya jibu sahihi katika kijitabu chako cha kujibia mbele ya namba ya Kirumi.

ORODHA A

ORODHA B

(i) Kuzunguka al-Kaaba ambako bila ya kufanya hivyo ibada ya A. Talbiya
Hijjah haiswihi	B. Widaa
(ii) Baada ya tendo hilo Hajji anayefanya Umrah tu hunyoe nywele C. Ihram na kuvua ihram
Hajji (mwanaume) hufanya "Iztibaa" wakati wa D. Tawaful Ifadha	
(iii) kutekeleza mzunguko huo E. Kusimama Arafa
Maneno anayosema Hujaji kuashiria kuanza kwa ibada ya Hijjah F. Tawaful Qudum	
(iv) au Umrah G. Sa'i
Ni sunnah kunyoe nywele, kuoga na kupaka manukato kabla ya H. Kulala	
(v) kuvaa vazi hilo Muzdalifah
Ni kitendo cha nguzo ya Hijjah kinachohusisha Hujaji kuwepo (vi)
sehemu fulani mwezi 9 Dhulhijjah	

SEHEMU B (Alama54)

Jibu maswali **yote** katika sehemu hii

3. Tumepewa amri ya kuamini Malaika wa Mwenyezi Mungu (S.W) kama msingi mmojawapo wa Imani ya Kiislamu. Kwa kutumia hoja sita (6), oneshwa faida atakazozipata mtu atakayekuwa na Imani thabiti juu ya nguzo hiyo.
4. Katika jamii kuna kampeni nyingi za kudhibiti uzazi, ambazo hazina faida bali ni hasara tu. Kwa mujibu wa Uislamu, bainisha madhara matatu ya kufuata kampeni hizo.
5. Pamoja na mazingira magumu yaliyopo ya utekelezaji wa haki na uadilifu katika jamii, bado hatupaswi kukata tamaa katika kuyaishi maisha hayo. Fafanua mambo matatu ambayo jamii ikiyazingatia watapata wepesi wa kuyaishi maisha hayo.
6. Misikiti yetu imebakia kuwa sehemu kwa ajili ya swala tano tu, kisha watu hutawanyika tofauti na ilivyokuwa wakati wa Mtume (S.A.W). Kwa kuzingatia ujuzi wako wa historia ya Uislamu, tumia dondoo sita (6) kuelimisha jamii yetu juu ya matumizi mengine ya taasisi hiyo.
7. Ili dhana ya makosa katika sheria ya Kiislamu ieleweke vizuri, imewekwa katika nyanja tatu. Bainisha Nyanja hizo kwa kutoa mfano katika kila nyanja.

8. Umar bin Abdul-Aziz ni kiongozi wa Kiislamu ambaye baadhi ya wanachuoni wa Kiislamu wamempa hadhi kama Khalifa wa tano wa Dola ya Kiislamu. Eleza kwa ufupi mambo sita (6) yaliyosababisha apewe hadhi hiyo.

Kurasa 4 kati ya 5

SEHEMU C (Alama 30)

Jibu maswali **mawili (2)** katika sehemu hii

9. Utafiti uliofanyika unaonesha kuwa Waislamu wengi wanakwenda kufanya ibada ya Hijjah lakini wakisharejea baadhi yao hawaonekani wakiathiriwa na ibada hiyo. Kwa kutumia dondoo nne (4) eleza nini kifanyike ili waweze kupata athari njema za ibada hiyo.
10. Matini ya Hadith ni maneno ya Mtume (S.A.W) au maneno ya Maswahaba wake kuhusu yale aliyoyafanya. Chambua masharti yake matano (5) ili iwe sahihi.
11. Jomo alichanganywa na kauli ya muhubiri mmoja wa Injili aliyedai kuwa Qur'an ni zao la shetani na hakuwa na elimu kumpinga. Je, ungekuwa wewe ungetumia hoja zipi kumpinga muhubiri huyo? Toa hoja nne (4).

Wabillah Tawfiiq

Kurasa **5** kati ya **5**

ANSWERS

SEHEMU B: Maswali na Majibu

3. Tumepewa amri ya kuamini Malaika wa Mwenyezi Mungu (S.W) kama msingi mmojawapo wa Imani ya Kiislamu. Kwa kutumia hoja sita (6), oneshwa faida atakazozipata mtu atakayekuwa na Imani thabiti juu ya nguzo hiyo.

1. Kumzidishia mtu imani kwa Mwenyezi Mungu: Mtu anapotambua kuwa Malaika ni viumbe wa Allah wanaotekeleza amri zake, imani yake kwa Mwenyezi Mungu huongezeka.
2. Kujiepusha na maovu: Mtu hujitahidi kutenda mema na kuacha maovu kwa kutambua kuwa Malaika wanaandika matendo ya binadamu.
3. Kuwa na nidhamu katika maisha: Imani hii humfanya mtu awe mwangalifu katika maneno na matendo yake kwa sababu anajua kuwa matendo yake yanarekodiwa.
4. Kumpenda Mwenyezi Mungu: Mtu hutambua ukubwa wa uumbaji wa Allah na jinsi anavyosimamia viumbe vyake kupitia Malaika wake.
5. Kuwa na subira na matumaini: Mtu huamini kuwa Allah ana Malaika wanaotekeleza majukumu mbalimbali kwa amri zake, hivyo humtegemea Allah katika maisha yake.
6. Kujitahidi kufanya ibada na matendo mema: Mtu huiga utii wa Malaika kwa Mwenyezi Mungu kwa kujitahidi kutekeleza amri zake na kujiepusha na makatazo yake.

4. Katika jamii kuna kampeni nyingi za kudhibiti uzazi, ambazo hazina faida bali ni hasara tu. Kwa mujibu wa Uislamu, bainisha madhara matatu ya kufuata kampeni hizo.

1. Kupunguza kizazi cha Waislamu: Kudhibiti uzazi kwa lengo la kupunguza watoto kunaweza kupunguza ongezeko la kizazi cha Waislamu.
2. Kwenda kinyume na msukumo wa kuanzisha familia: Hatua zinazopinga kabisa kupata watoto zinaweza kuathiri lengo la ndoa la kuanzisha familia na kuendeleza kizazi.
3. Kusababisha hofu na kutomtegemea Mwenyezi Mungu: Ikiwa mtu anazuia uzazi kwa hofu kwamba Allah hataweza kutoa riziki, anaweza kudhoofisha tawakkul yake kwa Mwenyezi Mungu.

Angalizo: Madhara haya yanaeleza mtazamo unaokosoa kampeni za kuzuia uzazi kabisa. Njia za kupanga uzazi kwa makubaliano ya wanandoa na kwa sababu zinazokubalika zinaweza kuwa na hukumu tofauti katika fiqhi ya Kiislamu.

5. Pamoja na mazingira magumu yaliyopo ya utekelezaji wa haki na uadilifu katika jamii, bado hatupaswi kukata tamaa katika kuyaishi maisha hayo. Fafanua mambo matatu ambayo jamii ikiyazingatia watapata wepesi wa kuyaishi maisha hayo.

1. Kumcha Mwenyezi Mungu: Wanajamii wanapomcha Allah, hujiepusha na dhuluma, rushwa na upendeleo kwa sababu wanajua kuwa watawajibika mbele yake.
2. Kufuata sheria za Kiislamu: Jamii inapaswa kuzingatia Qur'an na Sunnah katika kutatua migogoro na kutoa maamuzi bila kupendelea mtu yeyote.
3. Kuwa waadilifu na waaminifu: Wanajamii wanapaswa kutoa haki kwa kila mtu bila kujali utajiri, cheo, kabila au uhusiano wake na mhusika.

6. Misikiti yetu imebakia kuwa sehemu kwa ajili ya swala tano tu, kisha watu hutawanyika tofauti na ilivyokuwa wakati wa Mtume (S.A.W). Kwa kuzingatia ujuzi wako wa historia ya Uislamu, tumia dondoo sita (6) kuelimisha jamii yetu juu ya matumizi mengine ya taasisi hiyo.

1. Kutoa elimu: Msikiti hutumika kufundishia Qur'an, Hadith, fiqhi na masomo mengine ya Kiislamu.
2. Kutatua migogoro: Msikiti unaweza kuwa mahali pa kusuluhisha migogoro ya kifamilia na kijamii kwa misingi ya haki na uadilifu.
3. Kutoa huduma za kijamii: Msikiti unaweza kuratibu misaada kwa maskini, yatima, wajane na watu wenye mahitaji maalumu.
4. Kutoa mafunzo ya maadili: Msikiti hutumika kuhimiza tabia njema, uaminifu, upendo, umoja na kuacha maovu.
5. Kufanyia mikutano ya jamii: Waislamu wanaweza kukutana msikitini kujadili masuala ya maendeleo na changamoto zinazowakabili.
6. Kuratibu shughuli za uongozi na utawala: Katika historia ya Uislamu, msikiti ulitumika pia kwa mashauriano na masuala ya uongozi wa jamii ya Waislamu.

7. Ili dhana ya makosa katika sheria ya Kiislamu ieleweke vizuri, imewekwa katika nyanja tatu. Bainisha nyanja hizo kwa kutoa mfano katika kila nyanja.

Nyanja tatu za makosa katika sheria ya Kiislamu ni:

1. Hudud: Haya ni makosa yenye adhabu zilizowekwa na sheria ya Kiislamu chini ya masharti yake maalumu. Mfano: wizi unaotimiza masharti ya kosa la sariqa.

2. Qisas na Diyya: Haya yanahusu makosa dhidi ya maisha au mwili wa mtu, ambapo sheria inaweka masharti ya kisasi au fidia. Mfano: kujeruhi au kuua mtu kinyume cha sheria.

3. Ta'zir: Haya ni makosa ambayo adhabu yake huamuliwa na mamlaka husika kwa kuzingatia sheria, ushahidi na mazingira ya kosa, pale ambapo adhabu maalumu ya Hadd au Qisas haitekelezwi. Mfano: kutoa rushwa au kufanya udanganyifu unaostahili adhabu ya Ta'zir.

8. Umar bin Abdul-Aziz ni kiongozi wa Kiislamu ambaye baadhi ya wanachuoni wa Kiislamu wamempa hadhi kama Khalifa wa tano wa Dola ya Kiislamu. Eleza kwa ufupi mambo sita (6) yaliyosababisha apewe hadhi hiyo.

1. Alisimamia haki na uadilifu: Aliwatendea watu kwa haki bila upendeleo na alipinga dhuluma katika utawala wake.

2. Alipambana na rushwa: Alijitahidi kuondoa matumizi mabaya ya mali ya umma na kuhakikisha mali hiyo inatumiwa kwa manufaa ya jamii.

3. Alirudisha mali zilizochukuliwa isivyo haki: Alijitahidi kurejesha mali zilizochukuliwa kwa dhuluma kwa wamiliki wake halali na hazina ya umma.

4. Aliishi maisha ya kujisitiri: Hakupenda anasa na alijitahidi kuishi maisha rahisi licha ya kuwa kiongozi wa dola kubwa.

5. Aliendeleza elimu ya Kiislamu: Aliunga mkono ukusanyaji na uandishi wa Hadith ili kuhifadhi mafundisho ya Mtume Muhammad (S.A.W).

6. Alilinda haki za wananchi: Alijitahidi kuboresha utawala na kuhakikisha kuwa raia wanatendewa kwa haki, huku akisisitiza uwajibikaji wa viongozi.

SEHEMU C: Maswali na Majibu

Maelekezo ya mthani: Jibu maswali mawili (2) tu katika sehemu hii. Majibu yafuatayo yanakusaidia kujifunza maswali yote matatu.

9. Utafiti uliofanyika unaonesha kuwa Waislamu wengi wanakwenda kufanya ibada ya Hijjah lakini wakisharejea baadhi yao hawaonekani wakiathiriwa na ibada hiyo. Kwa kutumia dondoo nne (4), eleza nini kifanyike ili waweze kupata athari njema za ibada hiyo.

1. Kuelewa maana na hekima ya Hijjah: Mahujaji wanapaswa kujifunza maana ya ibada wanazozifanya ili waweze kuelewa mafunzo yake na kuyatekeleza katika maisha yao.
2. Kudumisha ibada baada ya Hijjah: Waendeleo kuswali, kusoma Qur'an, kutoa sadaka na kufanya dhikri hata baada ya kurejea nyumbani.
3. Kujiepusha na maovu: Waache dhuluma, uongo, rushwa, chuki na tabia nyingine mbaya na badala yake waishi kwa maadili mema.
4. Kuwa na upendo na umoja: Waendeleo kuwaheshimu wengine, kusamehe, kusaidia wenye mahitaji na kudumisha undugu wa Kiislamu.

10. Matini ya Hadith ni maneno ya Mtume (S.A.W) au maneno ya Maswahaba wake kuhusu yale aliyoyafanya. Chambua masharti yake matano (5) ili iwe sahihi.

1. Iwe na maana inayoeleweka: Matini inapaswa kuwa na maana inayofahamika na isiyoleta mkanganyiko usioweza kutatuliwa.
2. Isipingane na Qur'an: Matini ya Hadith haipaswi kupingana na mafundisho yaliyo wazi na yenye uthibitisho thabiti katika Qur'an.
3. Isipingane na Hadith sahihi zaidi: Matini haipaswi kupingana na Hadith nyingine iliyothibiti kwa kiwango cha juu zaidi cha usahihi.
4. Isiwe na dosari inayoharibu usahihi wake: Wanazuoni huchunguza kama kuna kasoro iliyofichika inayoweza kuathiri uhalali wa Hadith.
5. Isiwe na maneno yanayoashiria kosa la upokezi: Matini huchunguzwa ili kubaini kama kuna maneno yaliyoongezwa, kuondolewa au kubadilishwa kimakosa wakati wa upokezi.

Angalizo: Usahihi wa Hadith hauamuliwi kwa matini pekee; pia huangaliwa mlolongo wa wapokezi (isnad), uadilifu wao na usahihi wa kumbukumbu zao.

11. Jomo alichanganywa na kauli ya muhubiri mmoja wa Injili aliyedai kuwa Qur'an ni zao la shetani na hakuwa na elimu kumpinga. Je, ungekuwa wewe ungetumia hoja zipi kumpinga muhubiri huyo? Toa hoja nne (4).

1. Qur'an inahimiza kumwabudu Mwenyezi Mungu mmoja: Mafundisho yake yanasisitiza kumpwekesha Allah na kukataa ushirikina, hivyo madai hayo yanapaswa kuchunguzwa kwa kuzingatia ujumbe wa Qur'an wenyewe.
2. Qur'an inahimiza maadili mema: Inafundisha ukweli, uadilifu, huruma, kusaidia maskini na kutenda mema, ambayo ni maadili yanayohimizwa katika maisha ya binadamu.
3. Qur'an inawahimiza watu kutafakari na kutafuta elimu: Inatoa wito wa kufikiri, kutafakari uumbaji na kutumia akili katika kutafuta ukweli.
4. Qur'an inatambua ujumbe wa Mitume waliotangulia: Inataja Mitume kama Ibrahim, Musa na Isa (A.S), na kuwaheshimu kama wajumbe wa Mwenyezi Mungu. Hivyo, madai dhidi yake yanapaswa kujadiliwa kwa hoja na ushahidi badala ya shutuma pekee.

Hitimisho: Jomo angepaswa kumjibu muhubiri huyo kwa utulivu, elimu na hoja zenye ushahidi, huku akiepuka matusi na mabishano yasiyo na manufaa.